

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

374

Vragen van het lid **Jasper van Dijk** (SP) aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over *mensenhandel met het oogmerk van orgaanverwijdering* (ingezonden 19 september 2017).

Antwoord van Staatssecretaris **Harbers** (Justitie en Veiligheid), mede namens de Minister van Buitenlandse Zaken (ontvangen 10 november 2017). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2017–2018, nr. 172.

Vraag 1

Wat is uw reactie op de uitzending van Zembla waaruit blijkt dat mensenhandelaren in Egypte, Libië en Niger vluchtelingen dwingen om hun organen af te staan?¹

Antwoord 1

Het kabinet hecht veel belang aan de bestrijding van mensenhandel, inclusief orgaanhandel. Illegale orgaanhandel is helaas een fenomeen dat wereldwijd slachtoffers maakt. Met name arme en kwetsbare groepen, die het als een laatste uitweg uit een uitzichtloze situatie beschouwen, zijn hier het slachtoffer van. Vluchtelingen en migranten behoren, zeker in landen als Egypte, Libië en Niger, tot de meest kwetsbare groepen in de samenleving, waardoor zij het risico lopen slachtoffer te worden van dergelijke praktijken. Om die reden werkt Nederland (en de EU) samen met UNHCR, IOM en andere organisaties aan het bevorderen van de mensenrechten en het verbeteren van hulpverlening voor vluchtelingen en kwetsbare migranten langs de hele migratieroute.

Vraag 2

Klopt het dat asielzoekers in Nederland tijdens hun asielprocedure hebben verklaard dat zij hun organen onder dwang hebben moeten afstaan? Zo ja, om hoeveel mensen gaat het, in welke landen heeft deze vorm van mensenhandel plaatsgevonden en op welke manier worden deze verklaringen onderzocht door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND)?

¹ Zembla, 13 september 2017 https://www.npo.nl/zembla-mensensmokkel/13-09-2017/BV_101384737

Antwoord 2

Er zijn geen gevallen bekend van asielzoekers die in Nederland tijdens hun asielprocedure hebben verklaard dat zij onder dwang hun organen hebben moeten afstaan. Wel zijn enkele signalen bekend van gevallen waarbij asielzoekers hebben verklaard dat zij in Nederland en België zijn bedreigd met orgaanverwijdering, maar waarbij de gedwongen donatie niet heeft plaatsgevonden. Deze signalen zijn door de politie onderzocht, maar in alle gevallen was sprake van onvoldoende opsporingsindicaties of het ontbreken van aanwijzingen van mensenhandel.

Vraag 3

Worden de verklaringen van asielzoekers aangemerkt als aanwijzingen of signalen van (gedwongen) orgaanhandel? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke manier is hier opvolging aan gegeven? Zijn er mensen vervolgd en veroordeeld? Zo ja, hoeveel en welke straffen hebben zij gekregen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3

Dergelijke signalen worden aangemerkt als signalen van mensenhandel en worden onderzocht door de politie. In de genoemde gevallen heeft dit niet tot vervolgingen en veroordelingen geleid omdat daar onvoldoende opsporingsindicaties voor waren of omdat aanwijzingen van mensenhandel ontbraken.

Vraag 4

Beschikken politie en justitie over voldoende capaciteit om signalen over deze vorm van mensenhandel na te gaan? Hoeveel fte is hiervoor beschikbaar?

Antwoord 4

Signalen van mensenhandel, inclusief deze vorm, worden opgepakt door de teams mensenhandel van de Afdeling Vreemdelingen, Identificatie en Mensenhandel (AVIM), de Landelijke Eenheid of het Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel. Gelet op de zeer beperkte omvang van deze specifieke vorm van mensenhandel is daar geen specifieke capaciteit voor vrijgemaakt.

Vraag 5

Wat is uw reactie op de stelling van mensenrechtenactivist Hamdi Alzazy dat hij de Egyptische autoriteiten heeft gewaarschuwd dat hij lijken in de Sinai woestijn vond waar organen uit verwijderd waren, maar dat er niemand ingreep en dat de politie hem zelfs ging tegenwerken?

Antwoord 5

De Sinai woestijn, waar het Egyptische leger strijdt tegen de terreurgroep Wilayat Sinai, is een gevaarlijke plek voor migranten. Het kabinet is bekend met de verhalen over martelkamers voor migranten in de Sinai, waarover in 2014 veel berichten in de internationale media verschenen. Onder internationale druk hebben de Egyptische en Sudanese autoriteiten toen actie ondernomen. Bovendien werd destijds door Israël de migratieroute via de Sinai naar Israël afgesloten. Mede door deze interventies zijn vanaf 2016 nauwelijks nieuwe gevallen van marteling in de Sinai geconstateerd. De EU en Nederland blijven de Egyptische autoriteiten ondersteunen in de strijd tegen mensensmokkel en mensenhandel (zie de antwoorden op vragen 6 en 7).

Vraag 6

Wat is uw reactie op de stelling van mevrouw Molenaar, onderzoeker bij Instituut Clingendael, dat er in Niger en Libië relaties bestaan tussen overheden en mensensmokkelaars?

Antwoord 6

Het kabinet is bekend met deze stelling van mevrouw Molenaar. Indicaties van relaties tussen overheden en mensensmokkelaars ziet het kabinet als zorgwekkend. Het kabinet is hier alert op in de bestrijding van mensensmokkel en in de samenwerking met overheden in de regio daartoe. Nederland zet zich in voor capaciteitsopbouw van overheden in de regio om mensensmokkel effectiever aan te pakken en corruptie te bestrijden. Zo

ondersteunt Nederland samenwerking op het gebied van veiligheid en justitie tussen de overheden van Burkina Faso, Tsjaad, Mali en Niger. Om mensensmokkel effectiever aan te pakken, bepleit Nederland zowel in Europees als internationaal verband het vervolgen van mensensmokkelaars.

Vraag 7

Bent u bereid de samenwerking met Egypte, Libië en Niger te intensiveren om de, mede door oud-minister Van der Steur vastgestelde², toename van achtergelaten migranten tegen te gaan?

Antwoord 7

Het kabinet zet zich al langer in om de samenwerking op dit terrein met belangrijke partners als Egypte, Libië en Niger, maar ook anderen, te intensiveren.

Zoals ook eerder is aangegeven in antwoorden op verschillende Kamervragen³ maakt de samenwerking met deze partners onderdeel uit van een geïntegreerde aanpak die bestaat uit verschillende activiteiten en inspanningen langs de gehele migratieroute om de ongecontroleerde aankomsten van migranten beheersbaar te maken. Deze aanpak bestaat o.a. uit het investeren in de opvang van vluchtelingen in de regio, het aanpakken van de grondoorzaken voor migratie, het tegengaan van irreguliere migratie door onder meer mensensmokkelaars aan te pakken, het redden van levens en het versterken van de samenwerking met belangrijke herkomst- en transitlanden op migratiemanagement, inclusief terugkeer.

De Europese Unie, maar ook Nederland zelf, ondersteunt verschillende projecten die er op zijn gericht de situatie van vluchtelingen in deze landen te verbeteren en te voorkomen dat zij in kwetsbare posities komen en worden uitgebuit. Het traceren van achtergelaten migranten maakt hier ook deel van uit⁴. Met financiering van Nederland is IOM met de overheid van Niger een programma gestart in het noorden van Niger om verdwaalde en achtergelaten migranten te redden. Bij reddingsoperaties in de woestijn zijn dit jaar al meer dan 1.000 migranten gered. De opvang ten noorden van Agadez wordt uitgebreid en er wordt een plan ontwikkeld om aan de grens met Libië een opvangcentrum in te richten, waar migranten naar toe kunnen die in Libië in de knel zitten. Het kabinet zal de inzet op vrijwillige terugkeer vanuit Noord-Afrika, die ondersteund wordt door autoriteiten in regio, uitbreiden met een daarvoor bestemde extra bijdrage aan het EU Noodfonds voor Afrika (EUTF).

Zoals deze uitzending van Zembla ook bevestigt, valt op dit vlak helaas nog veel te doen. Het kabinet ziet dit dan ook als een reden om de huidige inzet, zowel bilateraal als in Europees verband, voort te zetten.

² Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2016–2017, nr. 2667

³ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2016–2017, nr. 1800.

⁴ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2016–2017, nr. 2667, pag. 4